

УДК 82

Курбанов Б. (Республіка Таджикистан) – ст. гр. ІБМ–31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

САДРІДДІН АЙНІ – ТАДЖИЦЬКИЙ ПИСЬМЕННИК І ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ

Науковий керівник: к. філол. н. Гавдида Н.І.

Ім'я Садриддіна Аїні (1878 – 1954) займає особливе місце в історії таджицького літературознавства. До появи робіт цього дослідника про таджиків писали тільки в етнографічному аспекті, видатна історична роль таджицького народу і його предків у створенні класичної літератури ігнорувалася. С. Аїні створив наукову школу, яка стала основоположником таджицького літературознавства, і вперше ввів термін «таджицька література» в науковий обіг.

Найважливішими творами таджицького письменника є повість «Одіна» (1924), роман «Дохунда» (1927 – 1929), епопея про життя таджицького народу «Раби» (1935) та автобіографічна повість «Спогади» (1948 – 1954).

Особливе значення має керівництво Садриддіном Аїні роботою колективу молодих літературознавців над антологією «Зразки таджицької літератури» (1939). Основна структура антології, оцінки письменників, чиї твори представлені в ній, найважливіші положення редакційної передмови Союзу письменників Таджикистану – все пройшло через оцінку та вимогливу критику С. Аїні.

Дослідник заперечував помилкове твердження, що таджицька література починається лише з XVI століття, вважав часом її зародження IX століття. Садриддін Аїні відстоював цю думку і домогся визнання своїх поглядів усіма сходознавцями.

Вчений також уточнив взаємини між перською і таджицькою літературами, обґрунтувавши, зокрема, на прикладі творчості Рудакі факт зародження класичної поезії на фарсі в таджицькому середовищі, на території Середньої Азії. Літературознавець підкреслював, що видатні класики X – XV століть, коли історичні долі обох народів особливо тісно переплелися між собою, – великі поети від Рудакі до Джамі – є спільною спадщиною таджиків та персів. Тому він називав цих письменників-класиків «персько-таджицькими». Садриддін Аїні наполегливо відстоював думку про те, що таджицький народ зі своєї дорадянської літератури успадкував і творчо освоїв лише передове, справді народне за своїм духом.

Своєрідним відкриттям науковця є також характеристика літератури XVI – XIX століть, яка до його антології майже не була відома дослідникам. Саме на базі матеріалів і праць С. Аїні таджики почали вивчати творчість Сайідо Насафі та Ахмада Доніша. Вчений також вперше висвітлив літературу початку XX століття.

Цікавими є також «Літературні нотатки» (1954) письменника, в яких він ділиться своїм розумінням завдань літературної критики.

Літературознавчі роботи Садриддіна Аїні багаті численними емоційними оцінками, що наближає їх за своїм характером до літературно-критичних статей. Листи та публіцистичні статті дослідника можуть бути прикладом актуальної літературної критики, яка вторгається в реальне життя.